

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 333

Gospodarka regionalna w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi

Danuta Strahl, Andrzej Raszkowski,

Dariusz Głuszczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: K.H. Kocur
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-492-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Jacek Sołtys: Czynniki rozwojowe w dokumentach strategicznych miast powiatowych na obszarze peryferyjnym województwa pomorskiego	11
Małgorzata Markowska: Ocena zależności między rozwojem inteligentnym a odpornością na kryzys ekonomiczny w wymiarze regionalnym – przegląd badań.....	22
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Kreowanie i rozwój kapitału intelektualnego w łódzkiej sferze nauki	33
Artur Myna: Zmiany własnościowe a dekapitalizacja wielorodzinnych zasobów mieszkaniowych.....	42
Andrzej Raczyk, Sylwia Dolzblasz: Transgraniczne relacje współpracy i konkurencji podmiotów gospodarczych na pograniczu polsko-niemieckim	53
Marek Obrębalski: Kontrowersje wokół zintegrowanych inwestycji terytorialnych	63
Anna Golejewska, Damian Gajda: Ocena wykorzystania dotacji unijnych na podnoszenie i aktualizację kwalifikacji zawodowych osób pracujących w województwie pomorskim.....	71
Marta Kusterka-Jefmańska: Metodyka badań subiektywnej jakości życia – wybrane inicjatywy.....	81
Robert Krzemień: Zróżnicowanie przestrzenne w polityce badawczo-rozwojowej w układzie regionalnym w Polsce w okresie integracji europejskiej ..	90
Andrzej Raszkowski: Ranking krajów UE na przykładzie <i>The Europe 2020 Competitiveness Report</i>	101
Alicja Piątyszek-Pych, Joanna Wyrwa: Realizacja polityki rozwoju klastrów w wybranych regionach Polski	113
Iwona Maria Ładysz: Wpływ zmian koniunkturalnych na budżety metropolii w Polsce.....	125
Jacek Jagodziński, Jarosław Kłosowski: Innowacyjność w przedsiębiorstwach logistycznych w województwie dolnośląskim	135
Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Rozkład obciążeń podatkowych na lokalnych rynkach nieruchomości – zarys problematyki.....	146
Małgorzata Okręglika: Problematyka finansowania partnerstwa publiczno-prywatnego przez sektor bankowy w Polsce.....	155
Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: Kwestionariusz pomiaru subiektywnej jakości życia mieszkańców regionów przygranicznych.....	165

Dorota Rynio: Uwarunkowania tworzenia nowego modelu polityki regionalnej w Polsce	173
Rozalia Sitkowska: Procedura wspomagania procesów decyzyjnych na szczeblu władz regionalnych w obszarze zaawansowanych technologii, z przykładem zastosowania w województwie mazowieckim.....	183
Zbigniew Piepiora: Finansowanie przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych w województwie małopolskim (NUTS 2)	195
Jakub Hadyński: Regionalne aspekty konkurencyjności w relacji miasto – wieś	203
Katarzyna Iwińska: Kierunki i profil emigracji mieszkańców województwa dolnośląskiego na tle polskiej emigracji w latach 2002 i 2011	213

Summaries

Jacek Sołtys: Development factors in strategic documents of powiat capitals in peripheral areas of Pomeranian Voivodeship.....	21
Małgorzata Markowska: The assessment of relations between smart growth and resilience to economic crisis in regional perspective – research review.....	32
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Creation and development of intellectual capital in Lodz field of science	41
Artur Myna: Ownership changes and depreciation of the multifamily dwelling stock.....	52
Andrzej Raczyk, Sylwia Dolzblasz: Transborder relations of cooperation and competition among firms in the polish-german borderland.....	62
Marek Obrębalski: Controversies over integrated territorial investment.....	70
Anna Golejewska, Damian Gajda: The evaluation of the use of EU grants for improving and updating qualifications of employees in the Pomeranian Voivodeship	80
Marta Kusterka-Jefmańska: Methodology of the research on the subjective quality of life – a review of selected initiatives	89
Robert Krzemień: Spatial diversity of research and development policy in Poland's regional structure in the times of European integration.....	100
Andrzej Raszkowski: Ranking of EU countries based on the example of <i>Europe 2020 Competitiveness Report</i>	112
Alicja Piątyszek-Pych, Joanna Wyrwa: The implementation of the cluster development policy in the selected regions of Poland.....	124
Iwona Maria Ładysz: The impact of business changes on the budgets of the metropolises in Poland.....	134
Jacek Jagodziński, Jarosław Kłosowski: Innovation in logistics companies in the Lower Silesian Voivodeship	145

Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Taxes incidence on the local real estate markets – an outline of issues.....	154
Małgorzata Okręglicka: The issues of financing public private partnership by the banking sector in Poland.....	164
Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: Questionnaire for measuring the subjective quality of life of border regions' inhabitants.....	172
Dorota Rynio: Determinants of creation of a new model of regional policy in Poland	182
Rozalia Sitkowska: Supporting procedure of the decision processes for regional authorities in the area of advanced technologies with the example of application in the Mazovian Voivodeship	194
Zbigniew Piepiora: Financing of the counteraction of natural disasters' effects in Lesser Poland Voivodeship (NUTS 2)	202
Jakub Hadyński: Regional aspects of competitiveness in relation rural area-town.....	212
Katarzyna Iwińska: Directions and profiles of emigrants from the Lower Silesian Voivodeship against Polish emigration in the years 2002-2011....	222

Marek Obrębalski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

KONTROWERSJE WOKÓŁ ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

Streszczenie: Coraz większego znaczenia nabiera podejście funkcjonalne do rozwoju obszarów miejskich, zakładające odchodzenie od postrzegania problemów i wyzwań jedynie przez pryzmat granic administracyjnych. W perspektywie unijnego programowania (2014-2020) do miast i ich obszarów funkcjonalnych skierowany będzie nowy instrument: zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT). Instrument ten w praktyce ma się przyczynić do realizacji zintegrowanych strategii rozwoju miejskiego oraz odegrać motoryczną rolę w rozwoju miast i miejskich obszarów funkcjonalnych. Założenia organizacyjne, finansowe i funkcjonalne ZIT spotykają się z jednej strony z entuzjastycznym przyjęciem przez jednostki samorządu terytorialnego, a z drugiej – z wieloma obawami i niewiadomymi. Sprostanie aktualnym i przyszłym wyzwaniom wymaga zatem starannego przygotowania i konsekwentnego wdrażania krajowej i regionalnej polityki miejskiej.

Słowa kluczowe: miasto, miejskie obszary funkcjonalne, polityka miejska, zintegrowane inwestycje terytorialne.

DOI: 10.15611/pn.2014.333.06

1. Wstęp

Rozwój obszarów miejskich w latach 2007-2013 stał się jednym z kluczowych elementów europejskiej polityki spójności, a wymiar miejski tej polityki jest aktywnie wspierany i promowany. Komisja Europejska wyraziła wolę dalszego wzmocnienia wymiaru miejskiego polityki spójności w przyszłej perspektywie, tj. w latach 2014-2020. Wsparcie dla miast oraz ich obszarów funkcjonalnych wprawdzie nadal będzie udzielane głównie w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych, lecz od 2014 r. do obszarów miejskich skierowane zostaną nowe instrumenty, jak: zintegrowane inwestycje terytorialne, platforma rozwoju obszarów miejskich (sieciowanie miast odnośnie do wymiany doświadczeń w zakresie ich wkładu w realizację strategii „Europa 2020”) czy też innowacyjne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego (wsparcie realizacji innowacyjnych projektów studialnych i pilotażowych w miastach), przygotowywane i zarządzane na poziomie Komisji Europejskiej. Ponadto kontynuowane będą program URBACT (trzecia

edycja), promujący międzynarodową wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk pomiędzy miastami, oraz inicjatywa JESSICA jako instrument inżynierii finansowej pozwalający na wykorzystanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w systemie zwrotnym, oferujący odnawialne instrumenty finansowe (pożyczki, gwarancje).

W świetle ogólnej prezentacji dość rozległego instrumentarium ukierunkowanego na wspieranie obszarów miejskich ujawnia się cel tegoż artykułu, którym jest z jednej strony przedstawienie istoty i zakresu jednego z wymienionych wcześniej instrumentów, a mianowicie zintegrowanych inwestycji terytorialnych, a z drugiej związanych z nimi oczekiwań, wątpliwości i dylematów organów jednostek samorządu terytorialnego.

2. Miejskie obszary funkcjonalne

Coraz większego znaczenia nabiera podejście funkcjonalne do rozwoju obszarów miejskich, zakładające odchodzenie od postrzegania problemów i wyzwań jedynie przez pryzmat granic administracyjnych. Współcześnie bowiem obserwuje się intensywne procesy integracji przestrzennej, polegające na wielopłaszczyznowym, wzajemnym oddziaływaniu miast i ich bezpośredniego otoczenia, w wyniku których następuje rozwój złożonych układów osadniczych typu aglomeracyjnego. Według klasycznej teorii polaryzacji autorstwa F. Perroux [Korenik, Zakrzewska-Półtorak 2011, s. 39] ośrodek miejski odgrywa rolę bieguna wzrostu oddziałującego wielopłaszczyznowo na otoczenie. Siła polaryzacji tego ośrodka związana jest nie tylko z koncentracją ludności, lecz także ze strukturą i specyfiką potencjału produkcyjnego i usługowego, natomiast zdolność otoczenia do poddawania się siłom polaryzacyjnym (absorpcji impulsów polaryzacyjnych) determinowana jest m.in. komunikacyjną dostępnością, poziomem zurbanizowania i kształtem struktury gospodarczej. Aktualny obraz poszczególnych regionów i krajów pokazuje wyraźnie, iż szczególne miejsce w procesach ich rozwoju zajmują rozległe przestrzennie procesy urbanizacyjne oraz polaryzacyjne oddziaływanie miast, nie tylko dużych [Obrębalski 2012, s. 49].

Miejski obszar funkcjonalny, zgodnie z *Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, jest układem osadniczym, ciągłym przestrzennie, złożonym z wielu odrębnych administracyjnie jednostek terytorialnych [*Koncepcja...* 2011, s. 166]. Obejmuje zatem ośrodek centralny (główne miasto – rdzeń) oraz otaczającą go, powiązaną z nim funkcjonalnie i przestrzennie strefę zewnętrzną. Miejskie obszary funkcjonalne wyróżniają się znaczną siłą wewnętrznych powiązań pomiędzy miastem głównym a jego obszarem funkcjonalnym, wyrażających się przede wszystkim intensywnością dojazdów do pracy, dużą skalą przepływu towarów i usług o zróżnicowanym charakterze, wzajemnym powiązaniem rynku pracy i mieszkaniowego, ponadlokalnym zasięgiem obsługi poszczególnych podsystemów infrastruktury technicznej oraz spójnością struktur zagospodarowania przestrzennego i środowiska przyrodniczego [*Założenia...* 2012, s. 14].

Miejskie obszary funkcjonalne wyróżniają się wysokim stopniem zurbanizowania oraz pełnieniem istotnych funkcji w systemie osadniczym kraju. Mają one jednak zróżnicowaną skalę, wyznaczoną przede wszystkim przez potencjał miasta – rdzenia. Stąd też w praktyce wyróżnić można [por. *Koncepcja...* 2011, s. 167-170]:

- obszary funkcjonalne ośrodków metropolitalnych (Warszawa, Konurbacja Górnośląska, Kraków, Łódź, Trójmiasto, Poznań, Wrocław, bipol Bydgoszczy z Toruniem, Szczecin oraz Lublin);
- obszary funkcjonalne ośrodków regionalnych (miast wojewódzkich, które w długim okresie mogą osiągnąć rangę ośrodków metropolitalnych, a mianowicie: Białystok, Gorzów Wielkopolski, Kielce, Opole, Olsztyn, Rzeszów i Zielona Góra, oraz innych ośrodków o dużym potencjale i znaczeniu dla rozwoju kraju, jak Bielsko-Biała, Częstochowa, Koszalin, Płock, Radom, Rybnik, Słupsk);
- obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych (wyznaczane wokół pozostałych miast na prawach powiatu, które nie zostały zaliczone do ośrodków metropolitalnych i regionalnych, oraz wokół dawnych miast wojewódzkich niebędących miastami na prawach powiatu, jak Ciechanów, Piła, Sieradz i Wałbrzych, miast liczących powyżej 50 tys. mieszkańców, a także Kołobrzegu, Kutna i Puław);
- obszary funkcjonalne ośrodków lokalnych (wokół miast, w szczególności powiatowych, posiadających poniżej 50 tys. mieszkańców, które posiadają zdolności rozwojowe).

Wymienione kategorie miejskich obszarów funkcjonalnych w latach 2014-2020 są potencjalnymi przedmiotami tematycznych i przestrzennych interwencji w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

3. Zintegrowane inwestycje terytorialne – istota i zakres

Zintegrowane inwestycje terytorialne są instrumentem rozwoju terytorialnego, mającym przyczynić się do realizacji zintegrowanych strategii rozwoju miejskiego (lub też innych strategii terytorialnych). Zintegrowane inwestycje terytorialne dotyczyć będą:

- obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich; miasta te wraz z obszarami funkcjonalnymi stanowią jeden z kluczowych obszarów strategicznej interwencji;
- obszarów funkcjonalnych innych miast o charakterze regionalnym i subregionalnym oraz innych obszarów wymagających zintegrowanego podejścia i potrzebujących zachęt do współpracy; realizacja tych ZIT będzie zależała od woli samorządów wojewódzkich oraz układu osi priorytetowych i działań w regionalnych programach operacyjnych.

Podstawowymi celami praktycznego wdrażania tego instrumentu są:

- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych miast (szczególnie miast wojewódzkich);

- promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych;
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby oraz problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych;
- zwiększanie wpływu miast i ich obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze w ramach polityki spójności (m.in. w zakresie zarządzania programami operacyjnymi).

W praktyce krajów członkowskich Unii Europejskiej możliwa będzie implementacja ZIT w zróżnicowanych, mniej bądź bardziej złożonych układach przestrzennych i tematycznych, a mianowicie:

- ZIT w pojedynczych miejscowościach lub wyodrębnionych obszarach miasta (np. koncentrujących funkcje naukowo-badawcze i innowacyjne, zdegradowane tereny przemysłowe; tereny dziedzictwa kulturowego);
- ZIT w wielu rozproszonych miejscowościach lub obszarach miasta (rozproszenie jednolitych bądź zróżnicowanych zakresów interwencji);
- ZIT pokrywające zasięgiem całe miasto (np. poprawa dostępności i jakości usług publicznych o ogólnomiejskim zasięgu obsługi);
- ZIT zgodne z obszarami funkcjonalnymi miast (w praktyce możliwe objęcie zasięgiem przestrzennym więcej niż jednego miasta);
- ZIT zgodne z układem głównych powiązań między miastem a sąsiednimi miejscowościami wiejskimi (np. modernizacja dróg i lokalnego systemu transportu publicznego);
- ZIT ukierunkowane tematycznie (np. problemy młodzieży czy też aktywizacja lokalnego rynku pracy i tworzenie nowych miejsc pracy).

W projektowaniu konkretnych rozwiązań tematycznych i przestrzennych dużą rolę odegrają jednak poszczególne państwa członkowskie. Stąd też niezwykle istotne będzie odpowiednie uwzględnienie wymiaru miejskiego w procesie przygotowywania programów operacyjnych na lata 2014-2020. Państwa członkowskie indywidualnie określają bowiem typy obszarów miejskich, jakie powinny uzyskać wsparcie, zakres interwencji oraz wskazują adekwatne rozwiązania. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego sugeruje zatem, by środki finansowe przeznaczone na realizację ZIT były ukierunkowane przede wszystkim na:

- rozwój zrównoważonego, sprawnego transportu łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny – realizacja przyjaznych środowisku i niskoemisyjnych strategii organizacji transportu publicznego wspólnych dla całego obszaru funkcjonalnego (realizacja projektów dotyczących np. wprowadzenia zintegrowanych kart miejskich, realizacja innowacyjnych transportowych systemów informacji i zarządzania ruchem, budowa systemów Park & Ride [parkuj i jedź], parkingów i ścieżek rowerowych);
- przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskiego obszaru funkcjonalnego – realizacja wspólnego dla całego obszaru funkcjonalnego planu rewitalizacji (realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych

- w sposób zintegrowany, uwzględniający aspekty infrastrukturalne, gospodarcze, społeczne i środowiskowe; łączenie działań związanych z przebudową lub adaptacją budynków czy też rekultywacją terenów przemysłowych z działaniami związanymi z aktywizacją społeczno-zawodową osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, np. długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, rodzin wielodzietnych, środowisk dziecięcych i młodzieżowych, kobiet na rynku pracy);
- poprawę stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta (np. przedsięwzięcia związane z usuwaniem azbestu, oczyszczaniem ścieków, ochroną różnorodności biologicznej i istniejących zielonych miejsc publicznych na obszarach miejskich, wymianą konwencjonalnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne);
 - wspieranie efektywności energetycznej (m.in. kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, polegająca np. na ocieplaniu budynków, wymianie okien i oświetlenia na energooszczędne czy przebudowie systemów grzewczych; wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, energooszczędne oświetlenie uliczne itp.);
 - wzmacnianie rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz poprawę dostępu i jakości usług publicznych w całym obszarze funkcjonalnym (np. ochrona i promocja wspólnego dziedzictwa kulturowego, wspólna promocja produktu turystycznego, poprawa systemu informacji o miejscowościach miejskiego obszaru funkcjonalnego, usprawnienia dostępu osób niepełnosprawnych do miejsc i instytucji usług publicznych, rozwój stref bezpłatnego dostępu do Internetu, poprawa dostępu do podstawowych usług na osiedlach mieszkaniowych, związanych m.in. z edukacją, ogólnodostępną przestrzenią publiczną czy bezpieczeństwem publicznym);
 - wzmacnianie badań, rozwoju technologicznego oraz innowacji (np. rozwój usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu).

Prezentowane kierunki wspierania różnorodnych projektów w ramach ZIT mają ogólny zarys, a ich uszczegółowienie zależne będzie od konkretnych indywidualnych problemów, potrzeb i możliwości poszczególnych jednostek terytorialnych tworzących miejski obszar funkcjonalny. W dużym stopniu wynikać to będzie z zakresu celów i zadań strategicznych określonych i zaakceptowanych w programach wieloletniego rozwoju tych obszarów. Programy te bowiem będą podstawą udzielenia odpowiedniego wsparcia. Najważniejszym jednak warunkiem realizacji ZIT jest wola jednostek samorządu terytorialnego do współpracy, wyrażona w postaci powołania zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa, zwanej związkami ZIT.

4. ZIT w samorządowej praktyce – nadzieje i problemy

Założenia organizacyjne, finansowe i funkcjonalne zintegrowanych inwestycji terytorialnych spotykają się z jednej strony z entuzjastycznym przyjęciem przez jednostki samorządu terytorialnego, a z drugiej – z wieloma obawami i niewiadomymi. ZIT

stały się jednym ze współczesnych aksjoafektywnych czynników wieloaspektowej integracji obszarów funkcjonalnych miast. Czynniki aksjoafektywne [Jacher 1976, s. 16-29] to zespół wartości motywujących (m.in. organy jednostek samorządu terytorialnego) do podejmowania wspólnych działań dla rozwiązania wspólnych problemów. Wśród tych czynników wskazać należy w szczególności:

- a) poczucie łączności (terytorialnej identyfikacji i tożsamości);
- b) akceptację wspólnego celu (programu), zależną m.in. od jego adekwatności wobec wspólnie odczuwanych potrzeb;
- c) świadomość konieczności wspólnego działania (zaangażowania) dla realizacji wspólnego celu (programu).

Dla obszarów funkcjonalnych miast przewiduje się opracowanie wieloletnich strategii rozwojowych, a także w miarę potrzeb, odpowiednich planów zagospodarowania przestrzennego. Te strategiczne dokumenty staną się zapewne kolejnymi czynnikami przestrzennej integracji miejscowości współtworzących miejski obszar funkcjonalny, choć w tym zakresie pojawić się może wiele sporów programowych związanych z partykularyzmem lokalnych interesów co do kierunków oczekiwanego wsparcia.

Ponadto pojawiają się już dylematy dotyczące kryteriów delimitacji przestrzennych zasięgów związków ZIT, które w praktyce powstają głównie w wyniku suwerennej (często politycznej) woli organów samorządu terytorialnego. Proces powstawania tych związków odbywa się najczęściej w formie „zapisów” poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego nieuwzględniających siły i zakresu powiązań funkcjonalnych miasta i jego otoczenia. Rozstrzygnięcia zatem wymagają kwestie związane ze spójnością przestrzenną między miejskimi obszarami funkcjonalnymi a zasięgami powstających stowarzyszeń, które w przyszłości przybiorą postać związków ZIT. Sądzić przy tym można, że w świetle przedstawionych wcześniej wyjaśnień terminologicznych w wielu przypadkach konieczne będzie dokonanie właściwej delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych, na których będą lokowane zintegrowane inwestycje terytorialne.

Założenia ZIT wzbudziły ponadto finansowe nadzieje i oczekiwania jednostek samorządu terytorialnego tworzących miejskie obszary funkcjonalne. Biorąc jednak pod uwagę z jednej strony ograniczoność środków finansowych przeznaczonych na realizację przedsięwzięć w ramach ZIT, a z drugiej – możliwość powstania nieograniczonej liczby związków ZIT związanych z miastami o charakterze regionalnym i subregionalnym, wspomniane samorządowe oczekiwania finansowe mogą być w praktyce wyraźnie zawiedzione¹. Wsparcie finansowe realizowane za pośrednic-

¹ Przykładowo, na terenie województwa dolnośląskiego do końca czerwca 2013 r. powstało 7 stowarzyszeń związanych z miastami o charakterze regionalnym bądź subregionalnym, które w zamiarach miały stać się potencjalnymi związkami zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Zarząd Województwa natomiast postrzega możliwość wsparcia finansowego jedynie dwóch (poza wrocławskim obszarem funkcjonalnym) związków ZIT (dla miejskich obszarów funkcjonalnych Jeleniej Góry i Wałbrzycha).

twem ZIT, przede wszystkim w wysokości co najmniej 5% alokacji krajowej Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, będzie bowiem zakresowo określone w osiach priorytetowych oraz działaniach w ramach regionalnych programów operacyjnych. Realizacja zintegrowanych inwestycji terytorialnych w tym przypadku na terenie poszczególnych regionów zależeć będzie więc od woli samorządu wojewódzkiego. W praktyce można zatem oczekiwać przyjęcia przez tenże samorząd różnych rozwiązań (np. wykluczenia niektórych powstających obecnie entuzjastycznie związków ZIT), różnych kryteriów oceny i kierunków wsparcia w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Wszystkie przedstawione dylematy związane z proponowanymi jednostkom samorządu terytorialnego rozwiązaniami dotyczącymi tego nowego instrumentu rozwoju terytorialnego powinny być jednoznacznie rozstrzygnięte.

5. Podsumowanie

Trwające obecnie prace nad kształtem regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 potwierdzają istotną rolę miast w rozwoju poszczególnych regionów i kraju. W każdym z województw także ujawniają się znaczne oczekiwania względem zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Dość powszechnie uważa się, że ZIT odegrają motoryczną rolę w rozwoju miast i miejskich obszarów funkcjonalnych dzięki:

- ukierunkowaniu wsparcia dla obszarów miejskich, pełniących kluczowe funkcje w systemie osadniczym województw lub obszarów obciążonych problemami strukturalnymi (przyczyniając się tym samym do realizacji celów polityki regionalnej, krajowej strategii rozwoju regionalnego i strategii rozwoju poszczególnych województw);
- identyfikacji indywidualnych potrzeb obszarów miejskich i realizacji skuteczniejszej polityki adresowanej w postaci zintegrowanego wsparcia (trwałym efektem będzie „zaszczepienie” terytorialnego podejścia w praktyce);
- promowaniu myślenia w kategoriach obszaru miejskiego i jego otoczenia funkcjonalnego, i to nie tylko w miastach wojewódzkich (podejście funkcjonalne);
- budowaniu wielopoziomowego systemu zarządzania oraz wzmocnieniu współpracy jednostek samorządu terytorialnego w obszarach funkcjonalnych;
- przyczynieniu się do wzrostu efektywności polityki rozwoju (poprzez integrowanie różnych instrumentów zarządzanych na poziomie krajowym i regionalnym oraz alokację myśli strategicznej na poziom operacyjny, czyli realizowanych projektów).

Niemniej jednak pojawia się wciąż wiele wątpliwości czy też wręcz dylematów związanych ze skutecznością i efektywnością projektowanych rozwiązań i przynależnych doń instrumentarium, a zwłaszcza zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Sprostanie aktualnym i przyszłym wyzwaniom wymaga zatem starannego przygotowania i konsekwentnego wdrażania krajowej i regionalnej polityki miejskiej.

Literatura

- Jacher W., *Zagadnienia integracji systemu społecznego*, PWN, Warszawa–Wrocław 1976.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.
- Korenik S., Zakrzewska-Półtorak A., *Teorie rozwoju regionalnego – ujęcie dynamiczne*, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław 2011.
- Obrębalski M., *Dynamiczna klasyfikacja metropolii w światowej sieci powiązań w zakresie usług dla biznesu*, „Studia Miejskie” 2012, t. 7, red. J. Słodczyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2012.
- Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020 (projekt)*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

CONTROVERSIES OVER INTEGRATED TERRITORIAL INVESTMENT

Summary: Functional approach to the development of urban areas assuming a shift away from a view of problems and challenges only by the prism of administrative borders becomes more and more important. A new instrument – Integrated Territorial Investment (ITI) will be used in towns and in their functional areas in the perspective of EU programming (2014-2020). In practice ITI has to contribute to the realization of integrated strategies of urban development and to play an important role in the development of towns and urban functional areas. Organizational, financial and functional ITI foundations meet on the one hand with enthusiastic acceptance by territorial self-government units, but on the other – with a lot of fear and unknown. Therefore coping with current and future challenges requires careful preparation and consequent realization of national and regional urban policy.

Keywords: town, urban functional areas, urban policy, integrated territorial investment.